

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

Apare: DUMINECA

Prețul Abonamentului:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 10 coroane
" " " " pe 1/2 an . 5 " "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " pe 1/2 an 7 " "

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concurse,
edite etc. tipărite de 8 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 6 cor., până la 200 de cu-
vinte, 8 cor., de aci în sus 10 cor.

Corespondințele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiuni la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș

Nr. 65 Metr.

Miron

din îndurarea lui Dumnezeu arhiepiscop
al bisericii ortodoxe în Transilvania, și
metropolit al românilor greco-orientali
din Ungaria și Transilvania,

Preasântiților frați episcopi, venerabilelor consi-
torii eparhiale, onorabililor și iubiților deputați
congresuali, iubitului cler și popor din provincia
Noastră metropolitană: dar și milă dela Dumne-
zeu, și salutarea Noastră cordială!

Având în vedere §§. 151 și 152 din Statutul
Organic, congresul ordinaru național-bisericesc al
provinciei Noastre Metropolitane, care la terminul
normal de 1/13 Octomvrie 1894 nu s'a putut în-
truni prin aceasta îl convocăm și-l declarăm de con-
vocat în mod supletoriu la biserica Schimbării la
față din cetatea Sibiiu, pe Dumineca din 7/19 Maiu
a. c., la 9 oare antemeridiane, când se vor începe
ritualele bisericesci cu chemarea Duhului Sânt,
ear terminate acestea, va urma deschiderea con-
gresului și se vor începe lucrările lui conform re-
gulamentului pentru afacerile interne.

Dat în reședința Noastră arhiepiscopală-metro-
politană din Sibiiu, la 27 Aprilie (9 Maiu) 1895.

Miron Romanul

O scurtă privire asupra istoriei și ființei Nazarenismului

Dorind ca publicul român să aibă o idee mai
clară despre secta nazarenilor pe baza cercetărilor
mele îndelungate d-puse în opul meu în limba sêr-
bească intitulat: „Nazarenismul, istoria și ființa lui“*)
— sunt în plăcuta poziție de a împărtăși următoarele:

1. Referitoriu la istoria sectei din cestiune:

Este neîgăduit, că secta nazarenilor își are
basa în *pietism*, al cărui punct de mănecare sunt așa
numitele „collegia pietatis“ ale lui Iacob Spener
(născut în 1635 la Rapportweiler în Elsația și répo-
sat la 1705 în Berlin); mai departe în numeroasele
denuminațiuni ale acestuia, cu deosebire însă în
pietismul herrnhutean a lui Nicolae Ludwig conte
de Zinzendorf și Pottendorf, și în *pietismul Korn-
thal-wilhelmsdorfean* a lui Wilhelm Hoffmann; apoi
în *methodism*, *anabaptism*, *independentism* și mai ales
în *baptism*.

Propriul întemeietoriu al nazarenismului este
însă *Samuel Heinrich Fröhlich*, născut la 7 Iulie
1803 la Brug în Elveția, cantonul Aargau. Tatăl
sêu a fost un argășitor sêrac, după cum se crede
de religieuna reformată.

La anul 1823 veni el la teologia din Basel,
care tocmai atunci se înființă unde pe lângă alți
bărbați cunoscuți propunea și renumitul Dr. de Vette.

Pe timpul acela, o parte a teologilor din Basel
închinaru spre pietismul herrnhutean, opus direcțiunei
lui de Vette; și Fröhlich — cu toate că la început
sê lupta în contra — sê făcu în Aprilie 1825 un
pietist încarnat, și cum sê pare cel puțin, își căș-
tigă o importanță însemnată în adunările numitei secte.

La anul 1828, după depunerea xamenelor cu
succes slăbuț și cu greț, veni el ca capelan la

*) Acest op al Dnui Dimitrieviciu a fost premiat de societă-
tea literară sêrbă „Matija srpsca“ cu 200 fl. ca manuscris și apoi
s'a tipărit.

Wagenhausen (cantonul Thurgau), curând după aceea ca administrator, la Leutwyl sau Leutweil.

Și togmai aici în Leutwyl izbucniră utopiile sale religioase. Acestea se pot vedea din epistolele sale adresate amicilor lui din Basel, și cari circulau dela unii la alții. Am ajuns și eu în posesiunea alor 20 de astfel de circulare conservate (scrise ca manuscris de însuș Fröhlich), prin mijlocirea fiului său, care trăese în Ennenda (cantonul Glarus). În acestea pășese el energic contra botezului copiilor, și tot odată întemeiază el și conventicluri, adunări „religioase” oprite. Prin aceasta și prin altele multe își atrase atențiunea autorităților superioare asupra sa, și fiindcă toate admonierele amicabile și pacifice au rămas fără rezultat — se făcu cercetare disciplinară contra lui, care în fine fiindcă el nu voi nici să promită o îndreptare, se fini cu destituirea lui din oficiu în 22 Octomvrie 1830 (tocmai în o Vinere — precum obsearvă el sarcastic).

Nu mult timp rămase însă fără ocupațiune. Deja în Decemvrie al aceluiaș an i-să ofere postul de preot în Wilhelmsdorf, care era tocmai vacant. Dar nevoind el aici a-să acomoda unor dispozițiuni extraordinare, fu eliberat după două luni din post într'un mod brusc.

Și ce face acum acest bărbat nepacinic? În Aprilie 1832 vine carăș la Leutwyl, *adună pe câțiva din cunoscuții lui, îi amăgesce și întemeiază în modul acesta prima „comunitate sântă,”* care deja la Dumineca Floriilor a aceluiaș an număra 38 de membrii baptiști de nou botezați.

După un timp scurt fu alungat de aici prin poliție, și deja în Maiu devine misionar salarisat al unei comunități baptistice engleze; care însă în 1833, Septemvrie, simplu îl dimise din oficiu.

Acum căută a-și câștiga pâinea pe terenul literar. Scrierile publicate de el, al căror conținut l-am tractat pre larg în opul meu amintit mai sus sunt următoarele:

a) Un cuvânt despre raportul credincioșilor întorși la biserica statului și religiunea statului la evangelia lui Isus Cristos. Expusă pentru considerațiunea fie-cărui. St. Gallen, 1834, 51 pag.

b) Secretul religiosității și secretul nereligiozității; după ființa lor și după contrastul lor între olaltă, chiarificat din cuvântul lui Dumnezeu. St. Gallen 1838, tipărit în tipografia lui I. Fr. Wartmann, 70. p.

În anul 1834 se amoresă în Susana Brunn-schweiler, fca unui văpsitoriu de tort în Hauptweil (sau Haptwyl cantonul Thurgau), și fiindcă nu voi să închee cu ea căsătoria în biserica reformată recunoscută de stat, ci „o recunosc ca femeea sa legitimă” numai înainte cătorva credincioși baptiști întorși, fu tare strimtorat din partea diregătorilor, ceea ce se fini prin emigrarea lui la Strassburg în anul 1845. Aceasta îl înduplecă să scrie și un op:

c) Tractat: căsătoria peste tot, și în special

cele referitoare la căsătoria mea, Zürich 1842, tipărită la Zürcher și Furrer*) 55 pag.

Opinia lui despre sântul botez a publicat-o în

d) Mântuirea omului priu baia renascerii și renoirea Duhului Sânt. O cercetare conformă cu s. scriptură despre botezul în Cristos. Zürich 1847, tipărită la Zürcher și Furrer, 183 pag.

Ultima sa lucrare este:

e) Noaua Harfă a Sionului. O adunure de imne și cântări pentru credincioșii în Cristos. Zürich 1855 tipărită la Zürcher și Furrer, 335 de pagini cu 213 cântări. S'a tipărit în ediția a II. deja la a. 1861.

Ca moștenire rămase autobiografia:

f) Fragment din istoria vieții lui S. H. Fröhlich, Chicago; tipărită la 1880,

și netipărită rămase până astăzi:

g) „Scurtă expunere a convingerii mele,” al cărei cuprins încă l'am comunicat în opul meu.

El muri la Strassburg în 12 Ianuarie 1857.

Ce s'atinge de importarea și lățirea sectei sale în Ungaria, am fost în stare de a afla următoarele: Aceasta partea a istoriei nazarenismului este legată de nunele lui Ludovic Hemsey calfă de faur din St. Peter, comitatul Zala. Acesta în călătoriile sale prin străinătate ajunse în anul 1835 și în satul elvețian Hauptweil, togmai pe acel timp, pe când Fröhlich se bucura de iubirea sa „idilică” cu Susana Brunn-schweiler. Vicleanul Fröhlich câștigă pe străin pentru sine, și noi aflăm pe Hemsey pe la 1840 prin comitatele din cea parte a Dunării ocupat cu lățirea netolerantului nazarenism. Însă începând autoritățile a-l urmări, adună pe adiecții săi pentru ultima dată la Budapesta în 31 Mai 1842, le ținu o cuvântare „inflăcărată”, și emigră la Zürich, unde deja în toamna anului următoriu muri.

Activitatea sa misionară începută o continuară aici fratele său Emerich și calfa de lăcătuș Iosif Bela, din Királyehota (comitatul Lipto).

Pe la 1850 se ivi și Iosif Kalmár ca anderent infocat al principiilor lui Fröhlich, care absolvă gimnasiul franciscan din Baja, se înscrie la teologia din Dunaföldvár însă nu stătu mult; studia apoi drepturile și muri la Pácsér (lângă Mariatheresiopol) în stare miseră ca avocat. Apoi continuară misiunea Carol Ethei, care înainte de aceasta stătu închis în temniță 12 ani pentru omor, Iosif Tóth, Iosif Notter, Hackel, Molnár, Rab ca „poet” numit Zajzoni și alții.

Între sërbi veni această sectă stricăcioasă din partea croaților. Pe la 1867 au început a o lăți Matei Rebrici și un anumit Ielici ambii croați. Ei trebuie că au primit învățătura din Pácsér.

Secta este astăzi în Elveția, Elsass-Lotringen, Baden, Württemberg, Franca, Bulgaria și America sporadice binisor lățită. În opul meu mă servii în

*) În această tipografie s'a tipărit nu de mult și „Noaua Harfă a Sionului” în limba română.

privința aceasta de date statistice destul de apriate. Cât de lătit este nazarenismul între români, din care parte au năvălit între ei și cine au fost primii lățitori — imi este și astăzi total necunoscut.

2. *Referitoriu la mărturisirea credinței, organizării și obiceiurile nazarenilor:*

Baza principală este în privința aceasta calvinismul; numai ceea ce este strein calvinismului, este aici nou. Totuși este de observat în limitele propunerii noastre următoarele:

Ce s'atinge de învățarea cuvântului lui Dumnezeu și ei (ca toate sectele protestantice) recunosc numai sânta scriptură; iar tradițiunea este cu totul tot lăpădată.

Ce s'atinge de doctrina despre biserica lui Cristos, ei au căzut în eresia donatistică. Ei zic, că aceasta consistă numai din membrii nepcătoși. De aceea și ei sunt între ei împărțiți în 2 grupe principale separate una de alta. Cei dintâi sunt așa numiții „frați” respective „surori” adică aceia, cari sunt deja „botezați,” și asupra cărora ispita nu mai are nici o putere. Celălalt grup constă din așa numiții „amici” respective „amice,” adică din aceia, cari sunt aplecați nazarenismului, iau parte și la adunările lor religioase, totuș n'au fost încă aflați de demni pentru primirea botezului. În fruntea fie-cărei comunități stă un „betrân,” care cu un comitet dirigează diferitele afaceri. Biserica noastră este în ochii lor numai un Babilon, unde se află numai pccătoși.

Sântul botez se administrează numai celor maioreni. Botozarea copiilor este urgisită și desprețuită. Acesta se administrează alesului prin anumite ceremonii, pe la miezul nopții, sub cerul liber, în un riu, și dacă acesta nu este în apropiere, într'un lac sau într'o baltă mai mare. La ei botezul nu este baia renascerii, ci baia celui deja renăscut. El este numai sigiliul prestării renascerii; sau mai corect zis: el este numai semnul extern, că cineva este primit în „comunitatea credincioșilor.”

Ce s'atinge de sânta penitență (pocăință) mai înainte de toate este de marcat deosebirea între penitența celor ce se pregătesc și între penitența adeveraților nazareni. Nazareanul pregătitoriu trebuie să-și depună penitența sa în extern și intern; extern: trebuie să-și mărturisească pccatele săvârșite înaintea publicității (la ei este privit de pccat principal furtul; pentru alte variațiuni ale acestuia să pare, că nu au idee), și după mărturisire, trebuie în prezența a lor doi martori să rebonifice eventualele pagube cauzate prin furt; — dacă a înstrăinat ceva trebuie să dea îndărăt sau despăgubească. Pocăința internă constă în căință torturătoare pentru pccatele comise ceea ce celor prezenți să dă mai bine de veste prin oftare, suspin și plâns, cari vin din muștrarea conștiinței. Cei botezați deja nu au lipsă de pocăință, căci ei sunt după cum s'a observat deja afară de sfera pccatelor.

În sânta căsătorie ved ei numai o formalitate. Feciorul care voește să ia o fată de soție, împărtășește această intențiune fraților, și dacă aceștia sunt convinși, că el este în stare a ținea o familie, atunci merg și întreabă pe părinții fetei. Dacă și aceștia sunt cu toții conțleși, atunci să vestesce aceasta la întreaga comunitate, și apoi promit respectivii tineri publice, „că să vor iubi până la moarte” și — istoria e gata.

Înmormântarea să săvârșesce în următorul mod: Dacă moare cineva să îmbracă numai într'o cămașă albă — simbolul nevinovăției. Sierul încă este foarte simplu. Dacă timpul prescriș de lege a trecut, atunci îl duc și îl petrece toată comunitatea tăcend, fără nici un fel de vuet până la cimiteriu. Înainte de a pune pe răposatul în groapă, citește „bătrânul” o rugăciune îndatinată, în care nu omite d'a arăta nepcătoșia și sănțenia celui răposat prin cuvinte frumoase, și îi promite un loc de onoare în paradis. Rudeniilor le este sriect oprit a plânge după el, pentrucă a perigrinat în împărăția cea fericită a lui Dumnezeu. Să înțelegă că femeile, suut foarte arare-ori în stare să satisfacă acestei pretensiuni impetritoare de inimă. Dacă moare cineva în o familie nazareană, rămas credincios credinței și legii sale strămoșesci, atunci zic: „lăsați pe morți să-și îngroape morții lor”, (Mateiu 8, 22) și să retrag dela ceremonie necăjiți. Nu arare-ori să întemplă, că în astfel de cazuri să înmormentează unicul fiu fără ultima sërutare a părinților, sau mama și tata fără de a fi petrecuți până la morment de copii.

Pentru biserica noastră folosesc ei numirile cele mai deșositoare: „simple grămezi de cărămizi”, „morminte de peatră”, casele lui „Baal”, „sinagoge d'ale lui Anticrist” etc. Clopotele sunt „taurii din Bașan.” Arderea luminilor și tămâierea în biserică este privită ca „jertfă de ardere.”

Ei însă încă să adună în „simple grămezi de cărămizi,” în case, cari le zidesc anume spre scopul acesta de regulă la finea satului. Adunările le țin Duminecă a. m. dela 9—11 oare, și p. m. dela 3—5 oare, și apoi Joia a. m. dela 9—11 oare. Aici să cântă tânguindu-se din „Harfa Sionului”, să esplică sânta scriptură într'un mod îngrozitoriu, și să improvisează rugăciuni demne de compătimit.

Despre stat zic ei, că trebuie a să supune dispozițiunilor lui, însă numai acelora, cari stau în consonanță cu sânta scriptură. În caz contrariu premerge cuvântul lui Dumnezeu. De aceea refușă ei d'a purta arme (Mateiu 26, 52), d'a merge în rășboiu (I Chronic. 28, 2), și d'a depune jurământ (Mateiu 5, 33—37; epistola lui Iacob 5, 12.)

Terminând, cred că am satisfăcut angajamentului luat prin acest articol, și maș bucura decă aș fi contribuit cât de puțin ca și din partea Românilor să se înceapă cercetări în privința aceasta. Lupta

va fi totdeauna mai succasă contra unui inamic, dacă mai întâiu îl cunoaştem bine. Dumnezeu se ne ajute!

Vladimir Dimitrieviciu
secretariu consist. gr. or. sârbesc
din Vârşet.

Politica bisericească în casa magnaţilor. În 13 Maiu n. Comisiunea de trei a prezentat casei magnaţilor rapoartele, cari se refer la proiectele de lege despre libera eserciare a religiunii şi despre recepţiunea jidovilor. Raportul privitoriu la *libera eserciare a religiunii* accentuează, că cu privire la capitlurile I. şi II. ale proiectului s'a statorit o învoială congruentă între ambele case, şi amintitele capitluri ale proiectului sunt primite din partea ambelor case. Prin urmare, casa magnaţilor nu poate se mai desbată din nou aceşti primi capitli ai proiectului; paragrafi 22—24 din capitlul III. şi paragraful 26 din capitlul IV. însă, fiind retrimiş neschimbaţi din partea camerei deputaţilor — comisiunea casei magnaţilor i-a luat la o noaună desbatere şi nu află nici o caasă pentru aşi modifica raportul său din 29 Octomvrie a. tr. privitoriu la capitlii III. şi IV. din numitul proiect de lege. — În ce priveşte proiectul de lege despre *recepţiunea jidovilor*, comisiunea de trei a casei magnaţilor prin raportul său cătră casă — ţinteste modificarea paragrafului 4 din proiect şi recomândă spre primire următoarea stilsare a aceluia: §. 4. Paroh (rabbi) şi antiste parohial poate se fie numai acel membru al confesiunii israelite, care şi-a făcut cualificaţiunea în Ungaria.

Desbaterea asupra acestor proiecte începe în 14-lea şi se încheie în 15-lea Maiu n.

După deschiderea şedinţei şi după alegerea membrilor pentru delegaţiuni se pune la ordinea zilei desbaterea asupra proiectului de lege despre *libera eserciare a religiunii*.

Primul orator, primatele *Vaszary* Kolos, zice că nu poate primi proiectele tot din acel punct de vedere, şi tot din acele principii, de care era condus mai înainte.

Contele *Esterházy* Moritz, presintă un proiect de rezoluţiune prin care cere, ca casa să decidă că nu primesce capitlul al III-lea din proiectul de lege despre libera eserciare a religiunii (în acest capitl se tractează despre neconfesionalitate). Cere totodată votare nominală asupra acestui proiect de rezoluţiune. La aceasta se alătură şi contele *Zichy* Nándor.

Contele *Vuy* Miklós zice, că guvernul, când voesce să introducă neconfesionalitatea, nu are în vedere interesul public, ci mai mult interesul de partid. Guvernul nu proclamă prin aceste proiecte libertatea religionară, ci mai mult voesce să nimicească pe toţi aceia, cari sunt în opoziţie.

Ministrul de instrucţie *Wlassics* polemisează cu antevorbitorii săi, zicând, că opoziţia de aceea

nu voesce să voteze proiectele acest a, pentru că li-e teamă, ca nu cumva să se dea ansă la neînţelegeri între diferitele confesiuni.

Trecând apoi la proiectul de rezoluţiune prezentat din partea lui *Esterházy*, zice că aici e vorba de o greşcală de formă, pentru-că neconfesionalitatea e primită, de oarece ea se cuprinde şi în ceialalţi paragrafi, cari deja s'au primit.

După vorbirea ultimului orator, a contelui *Keglevich* István, care combate atât pe primatele *Vaszary*, cât şi pe *Esterházy*, urmează votarea asupra proiectului.

După votare, presidentul constată, că dintre 223 de voturi 117 au fost pentru, iar 116 contra proiectului, prin urmare proiectul s'a primit în general cu o majoritate *de un singur vot*.

Urmează desbaterea specială asupra capitlului al III-lea, care § după § s'a răspuns întreg.

Decizându-se apoi ca camera deputaţilor să fie încunosciniată despre căderea acestui proiect să trece la desbaterea generală a proiectului de lege despre recepţiunea jidovilor. Proiectul să trece la desbatere specială cu 1 vot (al presidentului).

§. 2, care admite trecerea dela creştinism la religiunea jidovească, cade cu o majoritate de 11 voturi.

Ceialalţi §§ se primesc câte cu un vot (al presidentului). După cetirea a treia a proiectului, presidentul pune întrebarea: „*Primesce casa proiectul de lege cu excepţiunea §. 2, care a fost respins, sau nu?*“ La votisare sunt 96 voturi pentru, şi 96 contra primirii. Fiind paritate de voturi decide earaş votul presidentului, care votează pentru primire.

Topografia satului Măidan

Dedicaţie P. S. S. Domnului Episcop NICOLAE POPEA

(Continuare)

Lacul Maniului

Pre „Goroniş“ sub „Cioacă“ (în partea ostică) şi sub virful lui „Urduc“ este un lac de un teritoriu de 4 jugere catast. numit „Lacul Maniului,“ de altă parte e pe lângă drumul Ciudanoviţii şi dela sat spre nord-ost zace deasupra coastei „Coanii.“

Despre numele acestui lac, există la noi următoarea legendă:

Un nobil Român, numit Maniu, voia, ca din câmpie să fugă la munţi şi d'aci la Caransebeş, ca să se întâlnească cu alţi soţi de arme, dar fiindcă valea Căraşului era (la Giurgiova) oprită de Căpcâni (Tătari), ca să ajungă la munţi, a trebuit să treacă peste Măidan, Ciudanoviţa, Gherlisee etc. Fiind lacul Maniului lângă drum, a crezut, că e un vad, şi voind a trece peste el, s'a înecat aci dimpreună cu familia sa.

Lăculeţe

Peste drumul Ciudanoviţii, dela lacul Maniului spre Sud, pre culmea „Coanii“ sunt mai multe bălţi mici numite „Lăculeţe.“

Lacul cu Răchită

La obârșia „ogașului Corcanului“ este o poiană în carea este un lac, numit „Lacul cu Răchită.“ Dela lacul cu Răchită se scurge apa pre ogașul perilor, carele la Cheia din Cracul Subii se varsă în Ilișava.

Numele, poate că și-l are dela Răchitele (un soi de salce), ce aci vor fi crescut cândva.

Loznic

Teritoriul de sub Fața mare, începând dintre Cuci, coasta ostică a „Stinei“ și Fruntea lui Vragovicu, Șurcu (ost) și cleanțul Cărpinișelor (la Sud) se numește Loznic. Pre ceasta vale curge un ogaș [pârflu], carele isvorește din Fața mare și dintre Cuci, și asemenea se zice „Loznic“ apoi lângă coasta perilor se varsă în Ilișava. Dela sat zace spre Ost. La gura acestui ogaș este un șes, ce se zice „Selisce“ și se crede, că cândva ar fi fost aci nișcari case.

Noi zicem viței de vinie loză. Loznic se zice la loze încălcite; poate că vor fi fost cândva aci multe loze de vinie, și dela acelea numele „Loznic.“

Loznicel

Între „Șurcu“ și „Teiuș“ este un ogaș numit „Loznicel,“ și se varsă în Ilișava la gura Maticiuului.

Maticiu

Valea și ogașul dintre coasta nord-vestică a Cărpinișului mic, coasta Perilor și peatra Berectariului se zice Maticiu. Ogașul se adună din mai multe izvoare, dar începutul și-l are din dealul „peatra Berectariului,“ din locul numit „Obârșia Maticiuului“ (sau și obârșia Olărescilor, fiindcă poenile și pădurea de a-i formează proprietatea lor.) Maticiu, are un teritoriu de vre-o 40—50 jugere de pământ; în coasta Cărpinișului sunt livezi, ear celalalt teritoriu e tot pădure. În coasta nordică a cărpinișului sunt două izvoare: un ciuciurău și un sciubeiu ambe sunt Cârșia Cărpinișului. În familia noastră s'a susținut credința, că de deasupra de sciubeiu, care este în „niva“ (așa se numește o livade) mea, erezită dela strămoși, ar fi o peșteră, carea ar străbate până la cealaltă parte a Cărpinișului în gaura Buhnitorii și carea în vechime s'ar fi numit: „Peștera Mătriciului“ ear mătrice la noi se zice la oile cu lapte, și poate că dela maticiu lăsându-se afară „r“, a rămas maticiu și de aci numele local „Maticiu“.

Mătriciu și mătriceriu se numește păstoriul mătriciilor. Aceasta peșteră e de mult astupată, prin surparea pământului.

Mărița

Deasupra de Ilișava mare, Tarc și Căprăreț este un deal numit „Mărița.“ În culmea acestuia este o poiană, în carea de presinte sunt „bănila Mărița“ (scaldele) lângă drumul Ștairdorfului.

Locul e cu păduri mai mult de brazi și e proprietatea societății, și zace la o înălțime de 857 m. deasupra nivelului mării.

Mormântul Dalii

Din sus de sat, în partea ostică a comunei, pre valea Ilișava, sub coasta Coanii din jos de Cheia din cracul Subii, este un șes ce se numește „Mormântul Dalii.“ Aci în pământul alodial, sunt industriale a locuitorilor.

O legendă ne spune, că Tătarii (Căpcâni) după ce au spart Greoniul, carele era uncol opid cu târg mare în ținutul nostru, au auzit că la Măidan ar fi un nobil bogat cu numele Dalea, carele ar avea atâta aur și argint, încât se imbrace tot Bănatul cu aur și cu argint; și apoi au pornit cu putere mare asupra lui, dar Tătarii în câmpul numit „Obrejă“ fură bătuti și respinși de lucrătorii și „armadia“ lui Dalea. A doaua oară veni „toată Căpcâniea“ asupra lui Dalea, o parte din ei venia pre valea Ilișavei ear alta a apucat pre valea Gladeșului. Tătarii eșind pre cracul Corcanului a luat din dos armadia lui Dalea și aci la Cheie între ei se încinse o luptă, carea se finî cu totala nimicire a oastei lui Dalea, ba în aceasta luptă a căzut și el și familia sa. Tătarii însă aci nu au găsit nimic prețios, căci Dalea toate averile lui precum: aur, argint și aramă și toate sculele de lucru, le ascunsese într'o ocnă, ce era în față de topitoare, care avea gura spre răsărit și era spre apus, ear locul l'a asemănat de nu s'a mai cunoscut. Fugarii din codrii re'tornând în sat, câmpul l'au aflat plin de morți și i-au înmormântat aci. D'atunci locul se zice „Mormântul Dalii.“ Fiindcă satul era tot scrum și cenușă, oamenii au fost siliți să fugă eară la codri, dar nici acolo n'aveau pace de Căpcâni, carii îi prindeau și după ce mai întâiu îi băteau să le spună unde sunt comorile lui Dalea, aceia însă nesciind a. le spune, Tătarii îi îngrășau cu simburi de nucă și îi mâncau.

Să mai povestesc, că Căpcâni siliau pre oameni ca și ei să mănec carne de om.

O altă legendă, carea o am auzit povestindu-se și în alte sate, ne mai spune: că o fată mare fiind prinsă de Căpcâni și îngrășată cu nuci, dintr'un podrum unde erau mai mulți prinși, a fost scoasă de o babă căpcână, ca să o lege de picioare, și să o spânzure cu capul în jos (cum adecă se zice că spânzurau Tătarii pre cei destinați spre consumare), dar fata nu s'a lăsat, căci era mai tare, decât baba; apoi ducându-o la cuptoriul ars pentru a o arunca și frige în el, a zis fetei:

— Pit fată pre lopată!

— Pun'te babo de'mi arată!

Ba crezând, că fata nu scie sum să șadă pe lopată s'a pus ea, ca să-i arete. Atunci fata prinzând lopata: „vîp cu baba în cuptoriu“ - Fata s'a dus apoi și a tăiat legăturile celorlalți prinși și slobozindu-i pre toți s'au dus la codri, unde erau și ceialalți conaționali ai lor.

Din aceste legende se vede, că nu Turcii au lucrat la minele de aici, și că legendele sunt mult mai vechi decât de pre timpul Turcilor.

Am zis, că legenda cu fata, pre carea baba tătăroane a vrut să o frigă, am auzit-o povestindu-se în mai multe sate, în unul și acelaș mod. Din acele deducem,

că Românii au fost strîns legați la olaltă, toți au știut de soarta și suferințele unui frate sau soră! Cei de azi nu suntem oare strănepoții aceloră? Să fie perit de tot mila de frate?

Între dealurile noastre, unde sângele e curat român, Vă asigurăm, că n'a perit!

La noi și azi se cântă vieața oare-cărui frate sau soră, și pățeniile lor pentru nație! Exemplu demn de imitat pentru noi și viitorime. Eată aici un cântec de acestea:

„Cântarea lui Moisi Nicoară carele a suferit pentru neamul nostru“¹⁾

Merge, merge, cine merge,
Merge Nicoară Moise,
C'o scăpat dela robia,
De lanțuri împovărate
Asuprit fără dreptate.
Deputatul Românilor
Să easă din sînul lor.
Pre carele se-l jelescă
Toată limba românească.
Împărătesc pas se-i ceară.
Să scape din a lui țară;
Să scape de necazuri mari,
Pornite dela dușmani
Pentru neamul său iubit,
La temnițe osândit
Patru ani și jumătate
Pentru vorbe de dreptate.
Lui Cristos asemănare
La robia la 'nchisoare.
Cristos pentru lumea toată
Pătîmî moarte și groapă;
Nicoară pentru Români
Primi fieră și la mîni.
Prietenii l'au lăsat,
Și credința ș'or călcat.
Nicoară fie lăudat
De Românii din Bănat;
Cât Românii vor trăi
Numele i-or pomeni.

Despre Dalea se povestesc, că a avut un frate mai mic, carele zi și noapte âmbra pre un cal de „bidiviu“²⁾ și se ducea la Căpăni, că el scia unde sunt ascunse comorile lui Dalea. Îi conducea apoi în o peșteră, unde când intrau după el, îi omora unul câte unul.

Noi am publicat în „Familia“ o baladă populară: „Dalea Dămian“ carea se cântă la noi, nu scim însă este tot a acestui Dalea sau ba!?

N a t r a

Așa se numește valea dintre Tîlva lui Stefan, Teiuș și Dămăcuș. Ogașul din aceasta vale încă se zice Natra.

¹⁾ Moise Nicoară e născut în Giula Cottul Bihorului, și este primul apostol a românismului, pentru despărțirea de Sârbii. (Vezi mai pre larg „Dreptatea“ Nr. 221 din 1894).

²⁾ Bidiviu e un cal ce mănăcă jehhiu (cărboni aprinși) și se ține tot în întunec.

Aceasta vale încă este proprietatea societății. Numele, după cum am spus la „Fața Natră“ se crede, că-l are dela natrele de răsboaie.

N e d e c l i e

Dela cetate spre Sud, este un deluț, ce se zice Nedecleie, și e plântat cu pruni, ear mai de mult, aci au fost vini.

Să crede că sub acest deal este un podrum, acărui intrare au fost din cetate.

Numele, îl exprimă poporul „Negeclie“ și e un teritoriu de vre-o 10 jugere cu grădini (litre) din izlazul comunal.

O b î r ș i e

Așa se numește începutul fiecărui ogaș (pârțu) d. e. Obîrșia Gladeșului se zice de unde se începe valea Gladeșului. Obîrșia Maticului, Loznicului etc.

Locul unde, precum am zis mai sus se crede că în vechime ar fi fost așezați primii întemeietori ai Măidanului, se zice și numai „Obîrșie“; ear cuvîntul obîrșie în limba poporului însemnează: de unde se trage (derivă, descinde) ceva sau cineva d. e. Obîrșia noastră e dela Romani sau noi suntem din obîrșie Romani.

La Obîrșie este urmă de o ocnă veche.

O g a ș

Așa se zice la noi unui pârțu.

La sudul otarului și satului, luând de centru, drumul principal, și începînd dela Vest [de cătră Rachitova] până la „Ilișava mare“, sunt următoarele ogașe: „Ogașul Gherghii, ogașul Liubonilor, ogașul Gergonilor, și Racovița, Seceaina, ogașul popii cu Măidanul și ogașul Borchii sau al Barburii, ogașul Pregii, ogașul Frapsinilor, Peica, Bogoe, ogașul Ursului, ogașul Miului, Loznicul, Loznicelul și Natra, cari se varsă în Ilișava.

În partea nordică: Chilavița, Ivana, Colnicul, Cornișul, ogașul Maniului, Perilor, Maticului, Tirlea și Dobreia; ear pre câmp și Goroniș tot în partea nordică dela sat sunt: Furnea, ogașul lui Buză, ogașul Giliei, Gilia, al Nicolii, al Petrilor, al Corcanului, al meilor și Răpsagul. Acesta se varsă în valea Jitiniului, ear cele lalte în Gladeș. La sud sunt și două vâi: Cuptoriul și valea Racilor ear la Nord Gladeșul. Toate aceste vâi se varsă în Ilișava, ear aceasta în Caraș lângă Vărădia.

O b r e j ă

Lângă sat spre vest, câmpul se începe cu teritoriul numit „Obrejă“, carele este naintea Cetății, între drumul Rachitovii și al Turcilor până la ogașul Liubonilor.

Arînd cu plugul totdeauna scoatem petri rotunde și grele, ca oul și mai mari și săgeți din cristal despre cari poporul crede, că sunt din tresnet picate, și mai vîrtos de sub dealul Obrejă [carele este tot proprietatea mea], am scos grămezi de petri de aceste.

O d ă i

Coasta sudică a „Frunții mici“, până la ogașul Racovița și lângă „Obîrșia Măidanului“ se zice „Odăi“ și este la Sudul satului, în izlaz.

Odaia se zice la noi la o casă din câmp încungiurată cu moșii. Cine va fi avut aici odaia, nu se știe. Numai locul odăilor anumite se mai cunoaște astăzi. Aici încă sunt opinii de ocne.

Olariu

La sudul satului intră Cucuiul Miclii, Barbura, Frapsini și vârful Simii, este un teritoriu numit „Olariu” cu o poiană și un sciubeiu numite „a Olariului sau dela Olariu.” Din acest izvor își i-a începutul ogașul Pregii. Aceasta poiană — după credința poporului — sau a fost cândva proprietatea vr' unuia din familia Olariu, sau că aci s'au făcut vr'odată oale. E în izlazul comunal soat pentru pășunarea trăgătorilor¹⁾.

Ostru

Locul din sat în izlaz, după casa comunală se zice Ostru [dela ostrov, insulă] și e între valea Ilișava și ieruga (canalul) morii foaste a Olărescilor și a Sceampurilor.

După Nrii Caselor 65, 76, 75 și 74 este un izvor cu un lac, din care se scurge apa în Valea Ilișava. Acest loc încă se zice Ostru de și nu e încungiurat de toate părțile cu apă.

Liuba-Iana.

(Va urma)

Varietăți

Scire personală. Prea Sântitul Domn Episcop diecesan a călătorit la Budapesta Luni dimineța, pentru a participa la pertractările casei magnăților asupra celor două proiecte restante de reformă politică-bisericească.

După terminarea acestor pertractări va lua parte la Congresul național-bisericesc convocat pe 7 Maiu a. c. în Sibiu.

Comitatul Caraș-Severin. Adunarea generală ordinară primăvară a congregațiunii comitatului Caraș-Severin se va ține în 29 I. c. n. în Logoj. Cu această ocaziune se vor alege și câțiva oficiali administrativi, precum: un protopretor, trei pretori și doi vice-notari comitatensi. Între altele se vor mai revida în decursul adunării și socotelile sau bilanțul casselor comitatense de pe anul trecut.

Mersul trenurilor s'a schimbat cu 1. Maiu. Din Caransebeș pleacă spre Orșova trenul de persoane la 10.32 n. a. trenul mestecat la 3.20 d. a. trenul accelerat la 10.29 seara; spre Timișoara un tren de persoane la 4.15 dimineța, altul la 5.15 seara, trenul mestecat la 11.10 n. a. ear trenul accelerat la 5.39 dimineța.

¹⁾ Soat se zice pășunea unde e ertat numai boii sau numai vacile a se păstori, carea se zice soatul boilor, soatul vacilor, cailor etc.

Ad. Nr. 339 ex 1994.

Concurs

Pentru întregirea definitivă a postului de paroh în parohia de a II-a clasă din comuna Obreja, protopresbiteratul Caransebeșului, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Foaia diecesană”.

Emolumente:

1. Salariu în bani gata 230 fl. în loc de stolă pentru boteze și molitva moașei, logodnă, cununie și relație către protopresbiter precum și pentru înmormântarea simplă.

2. Sesiunea parohială în complex de 71 jugere 1443 orgii, ce aduce un venit în calcul mediu de 500 fl.

3. Alte venituri accidentale în sumă de 50 fl.

Ceice voesc a reflecta sunt avisați a trimite recursele lor instruate conform statutului organic și regulamentul pentru parohii Prea On. Domn protopresbiter tractual până la termenul arătat.

Dela recurenți se cere a se presenta în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserica parohială.

Tot odată recurenții vor avea să respecte și condițiunile statorite de comitetul parohial în ședința dela 10 Ianuarie 1894.

Obreja, din ședința comitetului parohial ținută în 17/29 Decembrie 1894. [29] 3—3

Visantié Turnian, m. p.
preș. com. par.

Ilie Ambruș, m. p.
not. com.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.

Anunț.

Cu 1. Iunie a. c. st. n. se primesce în Tipografia diecesană din Caransebeș

un culegător de litere

pe lângă condițiuni favorabile.

Reflectanții binevoiască a trimite cererile instruate cu documentele necesare până la 31. Mai a. c. st. n. la

Administrațiunea
tipografiei și librăriei diecesane
Caransebeș.

[30] 1—3

În Tipografia și Librăria diecesană
au apărut și se află de vindut următoarele cărți:

Dr. Petru Barbu: Catechismul religiunii ortodoxe-răsăritene pentru școalele populare. 1893. Carte aprobată de Ven. Consistorii din Arad și Caransebeș. Prețul 20. cr.

— **Istoria biblică** pentru școalele medii. Prețul 30 cr.

Traian Barzu: Instrucțiune practică despre purtarea socoților și administrarea averilor bisericești. 1891. Prețul 1 fl.

Ioan Bartolomeiu: Schițe istorice și culturale depre teritoriul fostului regiment ces. reg. grăniceresc Nr. 13. român bănățan din cei 6 ani din urmă ai existenței lui 1866—1872. Prețul 40 cr.

Patriciu Dragalină: Geografie pentru institutele pedagogice și școalele secundare (după H. Guthe-Wagner). Tomul I. *Geografia fizică și descrierea continentelor Australia, America, Africa și Asia*. 1892. Prețul 1 fl.

Dr. E. Elefterescu: Igiena poporală. 1892. Prețul 45 cr.

Enea Hodoș: Manual de Istoria literaturii române. 1893. Prețul 2 coroane, 50 de bani.

— **Ântăia carte de scriere și citire**. Ediția I. 1894. Prețul 50 de bani (25 cr.)

— **Poezii populare din Bănat, I**. 1892. Prețul 2 coroane 60 de bani.

— **Cântece cătânești**, reproducere din „Poezii populare din Bănat”. Prețul 8 cr.

Dr. Leo Mureșan: Igiena română 1892. Prețul 1 fl.

Vasile Măndreanu: Elemente din Gramatica română în școalele primare urbane și rurale *aplicată la bucăți de citire*. Manual pentru elevii din clasa a II și a III primară. Partea I. Edițiunea a cincea. Carte autorisată de Minist. cultelor și al instrucțiunii publice și Consistoriul diecesan. 1892. Prețul (în loc de 40) 30 cr.

Dr. Iuliu Olariu: Introducere în cărțile Testamentului V. și N. Prețul 2 fl. 50 cr.

— **Scrierile Părinților apostolești traduse**. 1892. Prețul 75 cr.

— **Evangeliiile după Mateiu, Marcu și Luca**, comentate. Prețul 2 fl. 80 cr.

Ochtoichul cel mic sau cele opt glasuri (cu litere străbune) 1892. Prețul 75 cr.

B. Szörényi: Geografia comitatului Caraș-Severin, pentru clasa III. a școalelor populare. Edițiunea II. 1892. Prețul 36 cr.

— **Manual de geografie** pentru elevii din școalele populare compus pe baza planului ministeriului cultelor și instrucțiunii publice. 1894. Prețul 35 cr.

Ioan Velovan: Istoria biblică a testamentului vechiu și nou pentru tinerimea dreptmăritoare-resăriteană din școalele populare române. (Școlarii din despărțământul (anul) II) 1893. Prețul 8 cr.

— **Istoria biblică a testamentului vechiu** pentru tinerimea dreptmăritoare resăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) III). 1893. Prețul 15 cr.

— **Istoria biblică a testamentului nou** pentru tinerimea dreptmăritoare-răsăriteană. (Școlarii din despărțământul (anul) IV). 1893. Prețul 20 cr.